

L'HOSTOLENCH

REVISTA MÍNIMA
D' HISTORIA, LITERATURA Y FOLK-LORE

Pro aris et focis.

ANY II

SANT FELIU DE PALLEROLS, ABRIL DE 1900

NUM. 7

ANIVERSARI.

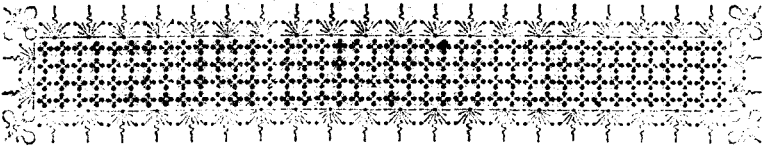
A VUY la nostra familia commemora un jorn de recordança perpetua: avuy fa noranta anys que la mort segí la existencia de mon besavi, Don Miquel Francesch Garganta.

Esperant que en hores de més calma intelectual y de major equilibri d' afectes y sentiments podrèm treure de la pols del oblit son nom ilustre, 'ns limitarem avuy a dur una chrysanthema sobre la tomba d' aquell home de gran cor y poderosa inteligencia, que, posant al servey de la Patria ofesa per l' extranger son talent organisador y l' energia del seu caràcter nobilíssim, fou patriota benemèrit y ornament gloriós de la seva Casa.

Feu, Senyor, que dormi en la pau dels justos l' insigne patrici y gran cavaller.

J. M. GARGANTA.

2 d' abril de 1900.

TRADICIÓ DEL CASTELL D'HOSTOLES.

UNA vegada que's trobava sitiats lo castell d'Hostoles per los moros, va succehir lo que vaig á contar als lectors, de la mateixa manera que ho conta la gent d'aquella encontrada.

Lo senyor del castell d'Hostoles tenia las arcas ben provehidas de grá, las picas plenas d'oli y la cisterna d'aygua. Tenia dins del castell un molí de sanch, forn y pastera pera lo que pogués necessitarse. En aquest estat lo sitiaren los moros junt ab la reduhida encara que sufficient guarnició que tenia pera defensarse tots junts de qualsevol tentativa d'assalt que volguessen fer los enemichs. Las parets del castell eran fortas y ben espilleradas, la porta ben ferrada de manera que no hi valian destrals, y ben defensada per un bon matabans que queya demunt d'ella.

Prou probaren los moros al principi del seti d'atacar lo castell repetidas vegadas, pero sempre sens resultat, y prengueren la resolució de guanyar per fam lo que no podían véncer á la forsa.

Passaren mesos y mesos, los sitiadors esperant que 'ls sitiats se rendissen y los sitiats esperant refort que 'ls deslliurés y lo refort may venia.

Las provisions de 'ls sitiats s'anavan gastant sense es-

peransa de rescabalar-se, y los setiadors anavan perdent la paciència perque veyan que tant era l' un dia com l' altre. Si algún presoner feyan dels soldats que'l senyor d' Hostoles enviava ensá y enllá á demanar socors, los informava de que en lo castell no li mancava res de lo més necessari y aixó 'ls desesperava.

Passavan com dich mesos y mesos; y lo senyor del castell comensá d' estar intranquil per la qüestió de subsistencias que se li acabavan per moments; y quina'n va fer, feu baixar uns quants dels seus servidors per l' interior de una mina que baixa desde 'l castell á fins al riu, manantlos que á la nit recullissen tanta sorra com poguessen y la fiquessen dintre de la mina, per anarla pujant á dalt durant lo dia, á fi de que ningú entengués la maniobra; y aixís se va fer. Los vassalls del senyor d' Hostoles anaren traginant sorra fins que n' ompliren totas las arcas de blat, deixant buit cosa d' un palm á sobre pera acabar d' omplirla de grá.

Quan tingué aixó fet, demaná parlament al moros, que li concediren ab alegría, pensant que anavan á ferse los preliminars de la capitulació. Avinguts los beligerants sortiren los capitosts dels dos camps y se parlaren ab aquella caballerositat que contan gastavan la gent d' aquells temps y al cap de vall lo senyor d' Hostoles convidá á dinar al moro, que sía dit en honor de la veritat, pensava en son interior que en lo castell li donarían unas sopas molt magres; pero ab tot va acceptar lo convit y quedaren per l' endemá passat.

Lo senyor d' Hostoles doná ordre luego d' arribar al castell pera que á la nit baixessen dos de sos homes de guerra á parar bartrols al riu y á buscar verduras frescas al favor de la fosca, com realment ho varen fer y tornaren al castell á la primera hora de l' endemá provehits de lo que se 'ls havia encomanat.

Lo dia convingut aní lo capitost dels moros á dinar al castell d'Hostoles. Tot lo dinar fou una continuació de sorpresas per lo pobre capitá moro y no li cabia al magí que una fortalesa petita que estava setiada desde tants mesos pogués proporcionarli ni verduras ni peix, y cap á la fi del dinar no pogué menos de manifestar l'extranyesa que tot alló li causava. Lo senyor d'Hostoles li digué: donchs que 'us havíau pensat, créyau que la fam ja 'ns tenia mitj morts, ca, res d'aixó, ni per arc perill que n'hi ha, gracias á Deu, perque encara tinch las arcas plenas de grá com vos ho faré veure havent dinat, y la cisterna plena d'aygua; poden mancarnos los menjars exquisits com los que 'us he donat, pero lo necessari no 'ns falta pera esperar socós per més que trigui á venir.

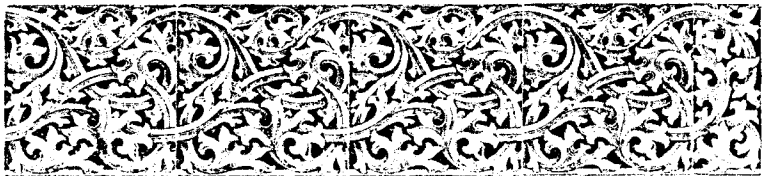
Havent dinat lo senyor d'Hostoles ensenyá á son convidat las arcas plenas de blat en apariencia y 'l moro's va mossegar los llavis. Poch després marxava pensatiu y tot cap baix del castell d'Hostoles cap al campament.

Tres dias després ja no 's veyan las tendas del campament dels moros; á la sortida dél sol lo guayta del castell vegé una gran polsaguera per lo camí d'Amer y una hora més tart ni la pols dels moros se veyá. L'estratagema del d'Hostoles havia produhit l'efecte qu' ell volia.

P. T.

Publicà per primera vegada aqueixa tradició *La Renaixença*, de Barcelona; y *L'Ololi* va reproduhirla per l'abril de 1891, pàgines 222-24.

ITINERARIS.

(Continuació.)

DE LA ROTLLADA Á LA CASA DE COLL DE PRUIT

I

1 hora 30 minuts apr.

SE surt de la *Rotllada* en direcció E. per lo camí *d' Olot*, que als 10 minuts se deixa á má esquerra, y per lo de la oposada 's puja al *Collet de Pallerols*; tot seguit se passa per *Can Torrentó de Collsacabra*, 's baixa á *Can Torrents de Pruit*, se passa per *Can Colell* y per *Can Alóu*, y després de caminar una hora desde la *Rotllada*, per lo sot y casa de *Renyins*. Quadrifurcació. Lo camí del O. ve de la *Rotllada*; lo del S. puja en 25 ó 30 minuts á la *iglesia de Pruit*; lo del E. puja en 25 minuts al *Collet de la Creu del Coll*, y girant al N., en 5 més, á las *Casas de Coll de Pruit*; y lo del N. en 15 minuts puja al *Collet de Pixa-Nuvias*, y girant al E., ab 10 minuts més, al *Caserío del Coll de Pruit*.

II

Anant á voltar pel Hostal del Grau, 3 horas.

De la *Rotllada* se surt en direcció E.; als 10 minuts se deixa á má dreta 'l camí de la *Salut*, y als 25 minuts més se puja al *Coll de Coma Joan*; alt. apr., 1000 metres. Als 25 més se baixa al *Grau Xich*; en 30 minuts se baixa á *Can Serra* ó *casa de la Serra*; en 5 més, al *Hostal del Esca* y en 10 més se va al *Hostal del Grau d' Olot* (alt. apr., 800 metres). Del *Hostal del Grau*, en direcció S., en 12 minuts se puja á la *casa d' En Garganta*, d' hont en 13 més se guanyan las del *Coll de Pruit* (alt. apr., 900 metres).

De *Coll de Pruit* en direcció SE., passant per lo *Collet de Can Torrent*, als 10 minuts, á má esquerra, E., se deixa 'l *camí de Trafa*, que baixa á *Sant Feliu* en 1 hora y tres quarts. Seguint la meteixa direcció, en 30 minuts se puja al planich del *Cim del Serrat del Clot del Papelló*, ó mellor dit: *Lo Plá del Tús*. Se deixa á má dreta, S., lo camí que va cap á *Coll de Condreu y al Far*, y girant al E., en 10 minuts se baixa al *Santuari de la Salut*. (Alt. apr., 900 metres).

De la *Salut*, per un rápit y dret camí en direcció NE., en 1 hora, máximum, se baixa vertiginosament al poble de *Sant Feliu de Pallerols* (alt. apr., 460 metres).

NÚMERO 29

DEL SANTUARI DE LA SALUT Á SANT PERE SACOSTA
Y Á LAS PLANAS

1 hora 50 minuts.

En la plassa del Santuari's pren un camí de ferradura que de la meteixa arrenca en direcció S., que es lo camí ral de las *Planas*, y per entre boscos de faigs, roures y avellaners, disfrutant d' un bonieh panorama á má esque-

rra, sobre la xamosa y rica vall d' *Hostoles*, en 30 minuts se baixa á la *casa Masnou*, hont guardan la clau de la iglesia de *Sant Pere Sacosta*, sufragánea de la de las *Planas*, puig está tancada tota la semana á excepció dels diumenges y festas en que lo vicari de las *Planas* hi celebra missa. De la casa *Masnou* en 10 minuts se va á la antigua iglesia, que es románica. Sa primitiva fábrica es gran y de una nau de canó. Té un retaule gòtich en l'altar major bastant averiat. Fou restaurada en 1677 y 1762. Alt. apr., 700 metres. De la la iglesia 's torna á *Masnou* y al camí ral de las *Planas* y 's baixa al poble de las *Planas* en l hora de vertiginosa costa per pedregós camí. (Alt. apr., 340 metres.) La iglesia no té res de notable. Població, 1574 habitants. Bon hostel: *Can Cadet*.

NÚMERO 30

DE LA SALUT Á COLL DE CONDREU, PUIG-CLARÁ Y PUIG DELS MOROS, AL FAR Y RUPIT

5 horas 15 mts.

De la *Salut* se puja en 15 minuts cap á dalt del *Plá de la Salut*, en direcció SO.; en 20 més, molt suaument, se baixa al *Clot de Comas Morts*; en altres 12, planejant, se va á la *casa Armadans*, y en 10 minuts més se baixa á *Coll de Condreu*, qual altitut no baixará gaire de 900 metres. (De *Coll de Condreu* en 20 minuts se baixa á la *casa de Masnou*, y de la dita casa en l hora, á las *Planas*.)

De *Coll de Condreu*, per la esquena de la carena en direcció S., per entre prats y fatgedas, en 15 minuts se puja al cim del *Turó de Puig-Clará*. Pochs minuts abans d' arribar al cim, se veuen situats en direcció de llevants á ponent tres enormes blocs calcaris, dos d'ells colossals,

lo que crida l'atenció, ja que es de suposar que no seràn pas del primer alsament geològich, puig en la regió lo sol es un groixut pá de terra y las rocas calcàreas gens nombrosas. Lo veure espargidas en abdós costats de las carenas properas al cim de *Puig-Clard*, fins bastant avall, gran nombre de rocas, de molt més reduhidas dimensions, pero de la meteixa naturalesa, fa creure en un gran alsament geològich, ó tal volta en un gran sacudiment ó terratrèmol, produhit per los estingits volcans de las serras del *Corp* ó de *Santa Margarida* (prop d'*Olot*) ó be dels volcans de la *Vall d'Hostols*, que llensaren de las entranyas de la terra, elevantlos á sa superficie, los colossals blochs y rocas esmentats. Lo geólech que visiti eixa regió de *Collsacabra*, trovará vast camp d'estudi, sobre tot en las grans *esclotjas del Far* y en las *cingleras del Far fins á Rupit, Sant Joan de Fàbregas, Avench, Padró de Rajols, Sas Finestras y Tavertet*.

Del cim de *Puig-Clard*, seguint las ondulacions de la carena, en 10 ó 12 minuts se puja al cim d'un gran grupo format per regulars y aisladas rocas volcánicas uniformes, que simulant un castell, s'elevan uns 8 ó 10 metres sobre del turó, coronant lo cim de la serra y donant força á la suposició referent als blochs calcàrichs de *Puig-Clard*.

Aquest cim es conegut per lo *Puig dels Moros*. (S'ignora la etimologia d'aquest nom). Es lo punt culminant del *Plá de Collsacabra*; de hont se gosa d'un hermós panorama, essent sa altitut de 1070 metres apr., 20 més que la del *Far*.

De *Puig dels Moros* y *Puig-Clard*, desfent lo camí fet, en 15 minuts se torna á *Coll de Condreu*.

(Seguirá.)